

Právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. května 2012 s doporučeními Komise ke změně nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (2009/2170(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na článek 225 Smlouvy o fungování Evropské unie,
- s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 81 odst. 2 písm. c) této smlouvy,
- s ohledem na články 8 a 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a články 7 a 11 Listiny základních práv Evropské unie,
- s ohledem na nadcházející přistoupení Unie k této úmluvě, k němuž má dojít podle čl. 6 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii,
- s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech¹, a zejména na článek 2 a čl. 5 odst. 3 tohoto nařízení a na návrh na jeho přepracování (COM(2010)0748),
- s ohledem na rozsudek Soudního dvora ze dne 7. března 1995 ve věci C-68/93 *Shevill* [1995] ECR I-415,
- s ohledem na rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 2011 ve spojených věcech C-509/09 a C-161/10 *eDate Advertising GmbH*²,
- s ohledem na stanovisko generálního advokáta Manciniho ve věci 352/85 *Bond van Adverteerders and Others v Netherlands* [1988] ECR 2085, na rozsudek ve věci C-260/89 *Elliniki Radiofonia Tileorasi (ERT-AE)* [1991] ECR I-2925, na rozsudek a stanovisko generálního advokáta Van Gervena ve věci C-159/90 *Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd* [1991] ECR I-4685 a stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci C-168/91 *Christos Konstantinidis* [1993] ECR I-1191,
- s ohledem na původní návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy, který předložila Komise (COM(2003)0427),
- s ohledem na svůj postoj ze dne 6. července 2005 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“)³,
- s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne

¹ Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s. 1.

² Dosud nezveřejněno ve Sbírce rozhodnutí Evropského soudního dvora.

³ Úř. věst. C 157 E, 6.7.2006, s. 370.

11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)¹ („nařízení Řím II“), zejména s ohledem na čl. 30 odst. 2 tohoto nařízení²,

- s ohledem na srovnávací studii, jejíž vypracování zadala Komise, ohledně situace, která ve 27 členských státech panuje v oblasti práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají v souvislosti s narušením soukromí a osobnostních práv³,
- s ohledem na údajné vyhledávání nejvýhodnější právní ochrany před urážkou na cti (takzvaný „libel tourism“)⁴,
- s ohledem na britský zákon o pomluvě⁵,
- s ohledem na veřejné slyšení, které se konalo dne 28. ledna 2010⁶,
- s ohledem na pracovní dokumenty vypracované zpravodajkou Výboru pro právní

¹ Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 40.

² *Komise do 31. prosince 2008 předloží Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru studii o situaci v oblasti práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají v souvislosti s narušením soukromí a osobnostních práv, a zohlední při tom pravidla vztahující se ke svobodě tisku a svobodě projevu ve sdělovacích prostředcích a otázky kolize práva související se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.*

³ JLS/2007/C4/028, konečné znění zprávy.

⁴ Viz pátá veřejná přednáška na počest dame Ann Ebsworthové, kterou dne 2. února 2010 pronesl lord Hoffmann, a rovněž článek Trevora C. Hartleyho: „*Libel Tourism*“ and *Conflict of Laws*, ICLQ, č. 59, str. 25, leden 2010.

⁵ Zveřejněný ve formě dokumentu ke konzultaci na <http://www.justice.gov.uk/consultations/docs/draft-defamation-bill-consultation.pdf>; viz též první zpráva společného výboru parlamentu Spojeného království na adrese: <http://www.publications.parliament.uk/pa/jt201012/jtselect/jtdefam/203/20302.htm>.

⁶ Slyšení o osobnostních právech, zejména v souvislosti s pomluvou, v kontextu mezinárodního práva soukromého, především nařízení Řím II. Příspěvky mluvčích – viz <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/eventsCom.do?page=2&product=CHE&language=EN&body=JURI>

záležitosti a celou řadu odborných článků publikovaných na toto téma¹,

- s ohledem na články 42 a 48 jednacího řádu,
 - s ohledem na zprávu Výboru pro právní záležitosti (A7-0152/2012),
- A. vzhledem k tomu, že v návaznosti na své rozhodnutí ve věci *Shevill* rozhodl Soudní dvůr ve věci *eDate Advertising*, že čl. 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě údajného porušení osobnostních práv obsahem informací zveřejněných na internetových stránkách má osoba, která se pokládá za poškozeného, možnost podat žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy buď k soudům členského státu, v němž je vydavatel tohoto obsahu usazen, nebo k soudům členského státu, v němž se nachází středisko jejích zájmů. Tato osoba může také místo žaloby na náhradu celé nemajetkové újmy podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, k němuž je žaloba podána;
- B. vzhledem k tomu, že v nařízení Řím II chybí ustanovení o určení práva rozhodného pro případy narušení soukromí a osobnostních práv;
- C. vzhledem k tomu, že úvahy o vhodném pravidle byly ovlivněny polemikou ohledně vyhledávání nejvýhodnější právní ochrany před urážkou na cti („libel tourism“), tedy určitým druhem spekulativní volby soudní příslušnosti („forum shopping“), při níž se žalobce rozhodne podat žalobu pro pomluvu ve státě s takovou jurisdikcí, kde má nejpravděpodobnější možnost úspěchu – obvykle v Anglii a Walesu, tedy v jurisdikci „považované za celosvětově nejprívětivější k žalobcům“; vzhledem k tomu, že toto je

¹ DT\820547EN.doc a DT\836983EN.doc; viz obzvláště statě zveřejněné v červenci 2010 v rámci symposia probíhajícího online pod názvem „Řím II a pomluva“:
<http://conflictoflaws.net/2010/rome-ii-and-defamation-online-symposium> – autoři: Jan von Hein, profesor občanského práva, mezinárodního práva soukromého a srovnávacího práva na Univerzitě v Trevíru, Německo (kterému je zpravodajka obzvláště vděčna za návrh uvedený v tomto dokumentu), Trevor Hartley, emeritní profesor na Vysoké škole ekonomické v Londýně (*London School of Economics*), Andrew Dickinson, hostující odborník na mezinárodní právo soukromé na Britském institutu pro mezinárodní a srovnávací právo (*British Institute of International and Comparative Law*) a hostující profesor na Univerzitě v Sydney, Olivera Boskovic, vysokoškolská pedagožka v oboru práva na Univerzitě v Orléans, Bettina Heiderhoff, vysokoškolská pedagožka v oboru práva na Univerzitě v Hamburku, Nerea Magallón, bývalá vysokoškolská pedagožka v oboru práva na Baskické univerzitě, v současnosti přednášející mezinárodní právo soukromé v Santiagu de Compostela, Louis Perreau-Saussine, vysokoškolský pedagog v oboru práva na Univerzitě v Nancy a Angela Mills Wade, výkonná ředitelka Evropské rady vydavatelů (*European Publishers Council*). Viz též Jan-Jaap Kuipers: „Towards a European Approach in the Cross-Border Infringement of Personality Rights“, 12 *German Law Journal* 1681-1706 (2011), k dispozici na:
<http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11&artID=1379>. Ohledně EU a základních práv viz Darcy S. Binder: Evropský soudní dvůr a ochrana základních práv v Evropském společenství: další vývoj a budoucí možnosti rozšíření přezkumu základních práv na opatření v členských státech (*The European Court of Justice and the Protection of Fundamental Rights in the European Community: New Developments and Future Possibilities in Expanding Fundamental Rights Review to Member State Action*), pracovní dokument Centra Jeana Monneta č. 4/95, k dispozici na: <http://centers.law.nyu.edu/jeanmonnet/papers/95/9504ind.html>.

problém, který překračuje hranice Spojeného království a týká se i dalších jurisdikcí;

- D. vzhledem k tomu, že vysoké náklady na soudní řízení v takové jurisdikci a případné vysoké odškodnění nařízené v této jurisdikci soudem mají údajně nepříznivý dopad na svobodu projevu; vzhledem k tomu, že pokud jsou právní náklady vysoké, mohou být vydavatelé nuceni k urovnání sporu i tehdy, pokud se domnívají, že mají dobrou obhajobu;
- E. vzhledem k tomu, že z návrhu zákona o pomluvě, který právě projednává parlament Spojeného království, je zřejmé, že tento zákon přinese značný pokrok na cestě k odstranění zmíněného nepříznivého dopadu na vydavatele, ačkoliv pravděpodobně nevyřeší složitou otázku vysokých právních nákladů;
- F. vzhledem k tomu, že internet situaci dále ztížil tím, že nabízí všeobecnou virtuální dostupnost, a mimoto ji dále komplikuje trvalý charakter veřejně přístupných příspěvků na internetu, vznik blogů a výskyt anonymních příspěvků;
- G. vzhledem k tomu, že svoboda tisku a svoboda sdělovacích prostředků jsou charakteristickým znakem demokratické společnosti;
- H. vzhledem k tomu, že pro případy zneužití těchto svobod, zejména má-li to neblahý vliv na něčí soukromý život a pověst, musí být k dispozici prostředky právní nápravy¹; vzhledem k tomu, že jednotlivé členské státy by měly zajistit, aby takovéto prostředky existovaly a byly účinné pro případy porušení těchto práv; vzhledem k tomu, že členské státy by měly usilovat o zajištění toho, aby neúnosně vysoké náklady na soudní procesy v praxi neznamenal zamezení přístupu žalobců ke spravedlnosti; vzhledem k tomu, že náklady na soudní řízení mohou být i pro sdělovací prostředky neúnosné;
- I. vzhledem k tomu, že každý stát si sám dle svého uvážení určuje vhodnou rovnováhu mezi právem na respektování soukromého života, které je zakotveno v článku 8 EÚLP, a právem na svobodu projevu, které zaručuje článek 10 téže úmluvy;
- J. vzhledem k tomu, že nehledě k výše uvedenému bude možná nutné, aby s přistoupením k EÚLP a v důsledku „dialektického vývoje“, který s potěšením předvídá generální advokát Mancini ve věci *Bond van Adverteerders*, Unie časem našla společná měřítko pro přeshraniční případy týkající se svobody dodávat zboží a služby, a to rovněž s ohledem na rozsudky ve věcech *Elliniki Radiofonia Tileorasi a Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd* a na stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci *Christos Konstantinidis*; v rozhodnutí ve věci *Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd*² generální advokát Van Gerven totiž uvedl, že „vnitrostátní předpis, který musí vycházet z právních koncepcí, jako jsou imperativní požadavky veřejného zájmu nebo veřejného pořádku, aby prokázal soulad s právními předpisy [Unie] ... spadá do oblasti působnosti právních předpisů [Unie]“, a to z toho důvodu, že ačkoliv členské státy mají určitou volnost při definování koncepcí veřejného zájmu či veřejného pořádku, rozsah působnosti těchto koncepcí je v případě opatření spadajících do oblasti působnosti právních předpisů Unie nicméně podřízena kontrole ze strany Unie a tyto koncepce musí být „odůvodněny a pro celou [Unii] jednotně vymezeny v souladu s právem [Unie] a musí

¹ V současné době se má za to, že pověst je chráněna ze strany EÚLP jako součást soukromého života (viz N. v. Švédsko, č. 11366/85).

² Bod 31.

tedy zohledňovat obecné zásady v oblasti základních práv a svobod“;

- K. vzhledem k tomu, že by nicméně nebylo vhodné přijmout za účelem určení rozhodného práva normy mezinárodního práva soukromého, které jsou tak či onak upraveny, aby chránily určitá práva více než jiná, nebo jsou určena k omezování dosahu právních předpisů určitého členského státu, zejména s ohledem na doložku o veřejném pořádku, kterou obsahuje článek 26 nařízení Řím II; vzhledem k tomu, že je tedy obzvláště důležité, aby v nařízení Brusel I byla zachována kontrola v oblasti veřejného pořádku;
- L. vzhledem k tomu, že kritérium nejtěsnější vazby by mělo být uplatňováno pro účely práva na zveřejnění odpovědi, jelikož tento opravný prostředek, který je prozatímní, by měl být využit urychleně; vzhledem k tomu, že toto ustanovení by mělo rovněž zajistit smluvní volnost stran a možnost rozhodnout se k uplatnění *lex fori* v případě, že se žalobce rozhodne podat u soudu sdělovacího prostředku žalobu pro náhradu škod, které vznikly ve více než jednom členském státě;
- M. vzhledem k tomu, že se má rovněž za to, že s cílem podporovat veřejné statky snižováním počtu soudních řízení, prosazovat přístup k soudům, zajistit řádné fungování vnitřního trhu a zaručit náležitou rovnováhu mezi svobodou projevu a právem na soukromý život by Komise měla vést rozsáhlé konzultace se zainteresovanými stranami, včetně novinářů, sdělovacích prostředků, specializovaných právníků a soudců, aby mohla navrhnout vytvoření centra, v němž by přeshraniční spory vznikající v důsledku narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluv, mohly být dobrovolně urovnávány formou alternativního řešení sporů; vzhledem k tomu, že tento způsob by představoval mnohem pokrokovější a pro 21. století příznačnější přístup k řešení sporů tohoto druhu a umožnil by posun k modernější kultuře soudnictví, jež bude více nakloněna mediaci;
- N. vzhledem k tomu, že členské státy by mohly využívatí budoucího centra pro alternativní řešení sporů podporovat a prosazovat tak, že pokud centrum nebude využito, odrazí se to v rozhodnutí o úhradě nákladů na řízení;
- O. vzhledem k tomu, že toto centrum by nakonec mohlo být finančně soběstačné;
 - 1. požaduje, aby Komise na základě čl. 81 odst. 2 písm. c) Smlouvy o fungování Evropské unie a v návaznosti na doporučení podrobně rozpracovaná v příloze k tomuto dokumentu předložila návrh s cílem začlenit do nařízení Řím II ustanovení určující rozhodné právo pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají v souvislosti s narušením soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy,
 - 2. dále požaduje, aby Komise na základě čl. 81 odst. 2 písm. d) Smlouvy o fungování Evropské unie předložila návrh na vytvoření centra, v němž by přeshraniční spory vznikající v důsledku narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluv, mohly být dobrovolně urovnávány formou alternativního řešení sporů;
 - 3. potvrzuje, že uvedená doporučení jsou v souladu se základními právy a zásadou subsidiarity;
 - 4. domnívá se, že požadovaný návrh nemá žádné finanční dopady;
 - 5. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení a připojená podrobná doporučení Komisi a Radě.

PŘÍLOHA K USNESENÍ

PODROBNÁ DOPORUČENÍ K OBSAHU POŽADOVANÉHO NÁVRHU

Evropský parlament se domnívá, že do nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) by měl být vložen bod tento odůvodnění 32a a tento článek 5a:

Bod odůvodnění 32a

Toto nařízení nebrání členským státům používat svá ústavní pravidla vztahující se na svobodu tisku a svobodu projevu ve sdělovacích prostředcích. Zvláště může být jako porušení veřejného pořádku místa soudu, který se sporem zabývá, posuzován případ, kdy v závislosti na okolnostech případu a právním řádu členského státu soudu, který se sporem zabývá, by uplatnění práva určeného podle tohoto nařízení mělo za následek významné omezení platnosti těchto ústavních pravidel.

Článek 5a

Soukromí a osobnostní práva

- 1. Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z porušení soukromí či osobnostních práv, včetně pomluvy, je právo země, v níž dochází nebo pravděpodobně dojde k nejpodstatnější části či částem ztráty či škody.*
- 2. Pokud však žalovaná osoba nemohla rozumně předvídat podstatné dopady svého jednání v zemi určené v odstavci 1, je rozhodným právem právo země, v níž má tato osoba své obvyklé bydliště.*
- 3. V případě, že je porušení způsobeno zveřejněním tiskoviny nebo vysíláním, je za zemi, v níž dochází nebo pravděpodobně dojde k nejzávažnějšímu poškození, považována země, jíž je hlavně určena tiskovina nebo vysílání, nebo pokud toto není zřejmé, země, ve které je prováděna redakční kontrola, a použijí se právní předpisy této země. Země, jíž je tiskovina nebo vysílání určeno, je určena zejména jazykem tiskoviny nebo vysílání nebo počtem prodaných výtisků nebo počtem diváků/posluchačů v dané zemi poměrně k celkovému množství prodaných výtisků nebo počtu diváků/posluchačů nebo kombinací těchto faktorů.*
- 4. Pro právo na odpověď či odpovídající opatření a preventivní opatření nebo zdržovací opatření proti vydavateli nebo vysílateli, co se týče obsahu tiskoviny nebo vysílání a porušení soukromí nebo osobnostních práv v důsledku zpracování osobních údajů, je rozhodným právem právo země, v níž má vydavatel, vysílatel nebo správce obvyklé své sídlo.*